

Nyutgivelse 2021
LOKALHISTORIE BIRKENES

Hefтет var opprinnelig utgitt som et undervisningshefte for skolene i Birkenes kommune. Det er skrevet på nytt og bildene er skannet på nytt.
Red. Per Gunnar Knutson

Dina Jordmor

Odine Knudsdatter Senumstad

Havane på Birkeland med Aksel, sønn av Dina

Tekst: Åsmund Knutson
Bilder: Johannes Agerbo

Odine Knudsdatter Senumstad

eller

Dina Jordmor

Havane på Birkeland

av Åsmund Knutson

Lokale ressurser i undervisningen
Veiledningstjenesten ved
Birkenes Skolestyrekontor

Den opprinnelige forsiden

Odine Knudsdatter Senumstad
eller
Dina Jordmor

FORORD

Dette er et hefte i serien Lokale ressurser i undervisningen, første gang utgitt av Veiledningstjenesten ved Birkenes Skolestyrekontor en gang på 1980-tallet.

Tekst: Åsmund Knutson

Bilder: Johannes Agerbo

Denne utgave av heftet er nesten identisk med den første utgaven. Det er foretatt noen enkelte små kosmetiske rettinger og forandringer og lagt til et ekstra bilde fra Senumstad. Bildene er skannet på nytt. Takk til Svenn A. Hansen for den fine forsiden.

Birkeland 18. januar 2021

Per Gunnar Knutson

INNHold:

ODINE KNUTSDATTER SENUMSTAD	
eller Dina Jordmor	s 4
KNUD GUNDERSEN SENUMSTAD	s 4
DINAS FORFEDRE	s 4
ELDREOMSORG: FLETFØRING OG LEGD	s 5
BARNDOM	s 7
OMGANGSSKOLE	s 8
KONFIRMANT	s 8
TJENESTEPIKE	s 9
JORDMOR	s 10
KOPPING OG ÅRELATING	s 11
EKTESKAP OG FAMILIE	s 12
DINAS TILSETTINGSBREV	s 15
KOPPEATTESTER	S 16
BILDE AV «JORDMORGUDANE»	S 18

ODINE KNUDSDATTER SENUMSTAD

Dina Jordmor

Odine Knudsdatter Senumstad (1842-1927) gift med Syvert Andreas Johnsen (1837-1916), var jordmor i Birkenes i 40 år (1867-1907).

Distrikts lege Boe skreiv bl. a. dette i minneordet om henne:

«Dina Johnsen var en dyktig jordmor, som i sin lange virksomhet hadde administrert utallige fødsler og bistått sine klienter med råd og dåd, og hun forsto alltid å inngyte sine pasienter til lit og håp, hvilket i hennes virke var et uvurderlig gode. Ved sitt mot og sin uforferdethet beseiret hun mange vanskelige situasjoner, og mang en strabasiøs tørn hadde hun, men like ukuelig var hennes mot.»

Som jordmor var Odine hele bygdas felleseie, og hun ble kalt Dina Johnsen Jordmor eller Dina Jordmor eller bare Dina. Alle bygdefolk visste hvem Dina var.

KNUD GUNDERSEN SENUMSTAD

Dinas far, Knud Gundersen Senumstad, var flink i boklige fag. Da han sto til konfirmasjon, var det første gang det ble gitt karakter til konfirmantene. Knud var den eneste som fikk beste karakter det året: Særdeles gode Kunnskaber i Christendom og Særdeles god Opførsel. På konfirmasjonssøndagen sto han derfor fremst på kirkegolvet.

Men når det gjaldt gårdsbruket, gikk det ikke så godt for Knud. Han gifta seg i 1834 og overtok gården etter faren i 1836. Den var verdsatt til 7 ½ kalveskinn. (En sjølbergingsgård for en familie var verdsatt til 6 kalveskinn).

Knud fikk 200 spesidaler i arv, men han måtte betale 120 spd til faren, 180 spd til broren og 500 spd for gården. Han måtte derfor pantsette gården og låne penger av pengeutlånere. Han ble skyldig penger til Diderik Hegermann i Kristiansand, madam Stenersen og frøken Antoinette Grøgaard i Lillesand og lensmann Zimmermann i Birkenes.

Da madam Stenersen i 1850 krevde pengene sine tilbake med 3 måneders varsel, begynte vanskelighetene. Det endte med at gården ble solgt på auksjon 11. november 1851. Diderik Hegermann fikk tilslaget på 400 spesidaler.

Knud ble værende på gården som leilending til 1865. Da flytta han til Landvik.

DINAS FORFEDRE

Far til Dina, Knud Gundersen Senumstad (1806-1904), hørte til den vidt forgreinte Møkjålands-ætta i Iveland, der ættefaren Gunder er nevnt i 1582. Jørgen Gunstensen i 6. ættledd kom til Birkenes i 1718 og overtok Bjørnebruket på Øvre Birkeland, da han gifta seg med gardjenta Johannes Bjørnsdatter. Deres sønnesønn, Gunder Tellefsen, var Dinas bestefar. Han gifta seg i 1798 med Ingeborg Knudsdatter på Senumstad og overtok Syvertbruket der, det som ligger nærmest fergestaden.

Mor til Dina, Inger Tomine Olsdatter Flaa, født 1817, hørte til Flaa-ætta i Birkenes, der ættefaren Tallak er nevnt i 1560. Ættegården Rislåvollen lengst mot nord, var krongods helt til 1823. Da kjøpte far til Inger Tomine, Ole Ellefsen Flaa, gården av kong Carl Johan av Sverige-Norge.

Dinas foreldre

Knud Gundersen Senumstad

Inger Tomine Olsdatter Flaa

ELDREOMSORG: FLETFØRING OG LEGD

Da bestefar til Dina overdro gården til sønnen Knud, holdt han tilbake 2 ½ kalveskinn av gården, «for dermed at fledføre sig.»

Fletføring kaltes det, når en gårdeier førte eiendommen sin over til en annen på det vilkår at han skulle bli forsørget av den nye eieren.

Ordet «flet» er gammelnorsk og betyr golv eller helst jordgolv i et hus. Opprinnelig sa de det slik om fletføring: «Gå på hans golv (flet) og til hans bord.»

Andre ord som ble brukt om fletføring var føderåd, kår, livøre og andre. Det var den tids eldreomsorg for alle som hadde eiendom eller midler til eget livsopphold.

De fattige som ikke kunne greie seg selv, kom på legd. De ble sendt rundt på gårdene i bygda for å bli forsørget av bøndene. Årslegd kaltes det, når de kunne være et helt år på en gård, og omgangslegd, når de måtte vandre fra gård til gård.

Det året Dinas far ble konfirmert (1820), var Birkenes delt inn i 14 legder. Senumstad hørte til 7. legd, som omfatta de 12 gårdene langs Tovdalselva fra Rislå til Flå. Gårdene hadde til sammen ei skyld på 89 kalveskinn. Sommerhalvåret fra 14. april til 14. oktober har 183 dager. Legdeplikten ble derfor $(183 \text{ dager} : 89 \text{ kalveskinn}) = 2 \text{ dager pr. kalveskinn}$. Legdekallen som skulle gå fra gård til gård den sommeren, hette Boel.

Syvertbruket, som far til Dina budde på, hadde da ei skyld på 9 kalveskinn. Boel skulle derfor bu $(2 \text{ d} \times 9) = 18 \text{ dager}$ på den gården. Far til Dinas mor, Ole Ellefsen Flaa, var

rodemester for 7. legd det året. Hans gård var på 15 kalveskinn, så Boel ble buende (2 d x 15) = 30 dager på Flaa, før han måtte dra videre. De legdefolka som var arbeidsføre, ble satt til å arbeide på den gården de kom til.

Det var og andre fattigfolk som ikke kom inn under legdeordninga. De gikk rundt på gårdene og tagg. Dina har i 1924 fortalt fra denne tida i et intervju med Agder Tidend:

«Jeg minnes at det var mange legdefolk i min ungdom. De gikk på omgangslegd fra gård til gård, og de var aldri velkomne, kan du vide. Andre gikk og ba seg. På Senumstad var det tre som gjette der en sommer. Det var Gunhild Flisa, Inger Badstoga og Velum Fælen. Velum ville så gjerne gifte seg med Flisa, men hun brydde seg ikke om ham. Da ble Velum så ille til mote, og så dikta han:

Til min dukke og veninde / staar all min tanke og attraa.
Alt hvad du haver udi sinde / kan jeg aldeles ej forstaa.
Det nytter ej jeg paa dig tenker / naar det med tiden ej kan ske.
Det blir ej annet enn di ængster / mit hjerte med bedrøvelse.

Velum var en gammel hakkedis. Men til sist ble han gift med Berte Marie, som var et gammelt legdslem og huende vond. Da de skulle begjære lysning, sa presten Brock: «Men hva tenker dere på som vil gifte dere nå?» «En kan like gjerne tigge i en sekk som i to,» svarte Velum.

Mange av disse stakkarene var byfolk som de sendte ut på landet for å bli kvitt. Prinsiska var fra Kristiansand. Hun gjette på Senumstad. Hans Leth var fra Arendal. Han gikk i livkjole når han var ute og ba seg. Johan Schubert hadde vært kontormann hos skriveren på Herefoss. Han var så fæl til å drikke. Dale-Ragnhild og Galne-Berte gikk og ba seg. Elias og Kristen Bosskjerr var legdefolk. Kristen var feier. Han drukna i Grimevann. En ble kalt Ivar Funnen, fordi han var hittebarn. Han skulle ha blitt funnet i et skrin. Feite-Jon Eivindson var fra Setesdal. Han braut opp et jordstykke på Senumstad. Det ble kalt Eivindsons minne.»

Senumstad. Dinas heim til høyre, nærmest brua

Senumstad. Dinas heim til høyre

BARNDOM

Dinas barndomsheim lå nærmest fergestaden på Senumstad. Hun var nummer fire i en søskenflokk på elleve, 7 gutter og 4 jenter. De var født i tiden 1837 til 1858. På gården i nabolaget bodde det både nær familie og andre folk, så Dina hadde mange barn og unge å være sammen med i lek og i fritid.

Men på alle gårder i den tida måtte barna ta sin del av gårdsarbeidet etter evne og alder. Det gjaldt og Dina. Fra 8-års alderen måtte hun hver sommer gjete 7 kyr og 8 sauer på skogen i all slags vær. I fælt tordenvær var det slett ikke noe hyggelig arbeid for ei småjente.

Senumstadbygda hadde etter måten stor gjennomgangstrafikk av folk fra de indre bygder. På byturer dro de ned Risdalen og kom seg over Senumstadjorden til Daleveien på den andre siden av Tovdalselva. Om vinteren med sterk is på fjorden var det greit nok, men om sommeren måtte de ha hjelp av Senumstadfolk.

Bestefar til Dina sendte i 1806 en klage på at det ikke var ordnet med offentlig ferging over Senumstadjorden. Saka kom opp på Sand Ting samme året, men det ble ikke fattet noe vedtak, og det gikk over hundre år før den saka ble ordna.

I mellomtiden måtte Senumstadbøndene frivillig hjelpe ferdafolk over fjorden, «hvilket dog er nødvendig til Bekvemmelighed for den som rejser denne Alfare Vej,» skrev Dinas bestefar i 1806.

«Folk var så fæle til å tuste og drikke,» fortalte Dina. «Far berga en mann som hadde gått gjennom isen på Senumstadjorden. Isen var så dårlig at far bandt et tau rundt seg og festa det på land. Så kraup han forsiktig ut til mannen, som lå i råka og ropte om hjelp. Da far endelig fikk den fulle mannen på land, tok han til å jamre seg og sa: «Å ja, ja, nå har vi bare igjen å berge brennevinsdunken!»»

OMGANGSSKOLE

Det året Dina begynte på allmueskolen (1850), var Birkenes herja av en opprivende skolestrid, som delte bygdefolket i to motparter. Striden gjaldt spørsmålet om det skulle opprettes faste skole i stedet for omgangsskoler.

Formannen i skolekommisjonen, sogneprest Johan Jørgen Brock, sendte ut et opprop til støtte for fast skole, som 85 tilhengere skreiv under på. Nyordninga ble godkjent av Stiftsdireksjonen i Kristiansand, og den faste skolen tok til 1. januar 1850 i to leide skolestuer, ei på Birkeland og ei på Raen.

Motstanderne sendte et protestskriv med 49 underskrifter til Stiftsdireksjonen med krav om å få slutt på den faste skolen. Og så gikk de hardt ut mot tilhengerne og krevde at de skulle trekke sitt skriv tilbake. Presset fra motstanderne var så sterkt at tilhengerne ga seg og sendte et nytt skriv til Stiftsdireksjonen, der de bl.a. skreiv at de måtte ha misforstått det første skrivet: «På Grund heraf tilbagekalder vi ved denne Erklæring det paa Cirkulæret tegnede Samtykke.....»

Far til Dina og to av brødrene var tilhengere av den faste skolen, enda den ikke i første omgang skulle gjelde for Senumstad og Flå og andre utkanter av bygda. Men protesten førte til at den faste skolen ble nedlagt og omgangsskolen igjen innført, før skoleåret var omme. Dina kom derfor til å gå hele allmueskoletiden sin på omgangsskole.

Bygda ble inndelt i 5 skoledistrikter med en skoleholder i hvert distrikt, som igjen ble inndelt i flere roder. Gården Senumstad hørte til 3. rode i 3. skoledistrikt. Til den roda hørte det 5 gårder som skolen skulle gå på omgang til.

I 1850 hadde de 5 gårdene ei samla matrikkelskyld på 14 spesidaler 1 ort 4 skilling, og skolen skulle holde til der i 48 dager. Gården som Dina hørte til, hadde ei skyld på 4 spd 8 sk. Skolen skulle derfor holde til der i 14 dager. Enkelt og greit! (48 dager : 14 spd 1 ort 4 sk x 4 spd 8 sk = 14 dager)

«Det var mye lærerskifte i den tida,» fortalte Dina. «Den første læreren min hette Beint Verebrota. Seinere gikk jeg i skole for Tarald Mosfjeld, Petter Persen Birkeland, Nils Tjøntveit, som seinere ble lensmann i Høyvåg, Gunder Aanonsen og Ola Ravnedalen. Ola var pukkelrygga, og Petter var skjeiløyd.

Skolen holdt til i ei stue hos oss på Senumstad. Det hendte titt at det kom ferdafolk inn til oss, og de var ofte fulle og lå og velta seg i senga inne i skolestua.

En gang spurte læreren oss om hva det folket hette som Moses førte ut av Egyptens land. Da vi ikke svarte med det samme, kom det fra den fulle mannen borte i senga: «Det var Guds eiendomsfolk, kan døkker vede!»»

KONFIRMANT

Dina ble født 14. desember 1842 på Senumstad og døpt 1. januar 1843 i Birkenes gamle kirke. Hun ble vaksinert mot kopper 6. november 1843. Det var attester på disse handlingene hun måtte ha for å begynne konfirmantforberedelsen.

Sommeren 1857 gikk Dina og leste for sogneprest Johan Jørgen Brock. Han var en uvanlig dyktig og klok mann, som hadde vært både ordfører og stortingsmann. Og mens han budde i Tveit som sogneprest for Tveit og Birkenes prestegjeld, dreiv han prestegården der som et mønsterbruk, er det blitt fortalt.

Den gamle middelalderkirka i Birkenes

Men han gjorde en stor bommert, da han sendte frierbrev til Margrethe, som han hadde fått så stor kjærlighet til. Han kom i skade for å stile brevet til søstera Mette. Og hun svarte ja på ekteskapstilbudet. Da Brock oppdaga mistaket sitt, ville han ikke trekke seg tilbake, men gifta seg med Mette. Nå gikk det slik at Mette døde ganske ung, så Brock fikk sin kjære Margrethe etterpå.

Dina hadde lang leservei til kirka, om lag 15 km. Men hun var vant til å gå, så leserdagen ble mest som en fridag å regne. Og i nærheten til kirka bodde bror til mor hennes, kirkesanger Ole Mathias Olsen Flaa. Hans eiendom ble i 1905 kjøpt av staten og brukt til prestegård, da Birkenes ble eget prestekall.

Dina sto til konfirmasjon 11. oktober 1857. Det var den siste konfirmasjonen som ble holdt i den gamle steinkirka fra middelalderen.

TJENESTEPIKE

Bare fire dager etter konfirmasjonen var det flyttedag om høsten, 14. oktober 1857. Da kom Dina i tjeneste hos morbroren sin, Ole Mathias Olsen, på Birkenes. Der var hun i fem

år og fikk god øving i husstell og barnstell. Barneflokket hos Ole Mathias økte på de fem åra til tre gutter og ei jente.

De neste tre åra tok hun seg tjeneste hos øvrighetspersoner i Lillesand, ett år hos konsul Grøgaard og to år hos tollkasserer Hjort. Der fikk hun lære hvordan dagliglivet artet seg hos overklassefolk i en liten by.

JORDMOR

I 1865 ble jordmorstillingen i Birkenes lyst ledig. Den faste årslønna var 25 spesidaler (100 kr). Takstene for fødselshjelp var 2 ort 4 skilling (2,13 kr) for gårdmannskone, 1 ort 2 skilling (1,06 kr) for husmannskone og 13 skilling (53 øre) for inderstkone (husmannskone under en husmann).

Dina søkte herredstyret om garanti for lån til å gå på jordmorskolen. Det fikk hun mot å binde seg til stillingen som jordmor i Birkenes for minst 5 år. Hun kom inn på jordmorskolen i Kristiania, som var blitt oppretta i 1818, den første og eneste i landet til da. Styreren på den tid var dr. med. Frederik Christian Faye. Skolen varte i ett år, og i 1867 ble Dina tilsatt som jordmor i Birkenes. Den stillingen hadde hun i 40 år.

Den faste lønna var altfor liten, så Dina søkte om å få den økt til 50 spesidaler. Det ble avslått, men hun kunne få lov til å praktisere utenfor Birkenes, når det ikke var til hinder for hennes egne plikter. I 1885 fastsatte Amtstinget takstene for fødsler til 3 kroner for gårdmannskoner og 1,50 kr for andre, og vedtok å gi tilskott til jordmorstillinger. Den faste årslønna ble da 280 kroner. Da den nye jordmorlova kom i 1898, ble minste årslønn satt til 300 kroner med 3 alderstillegg.

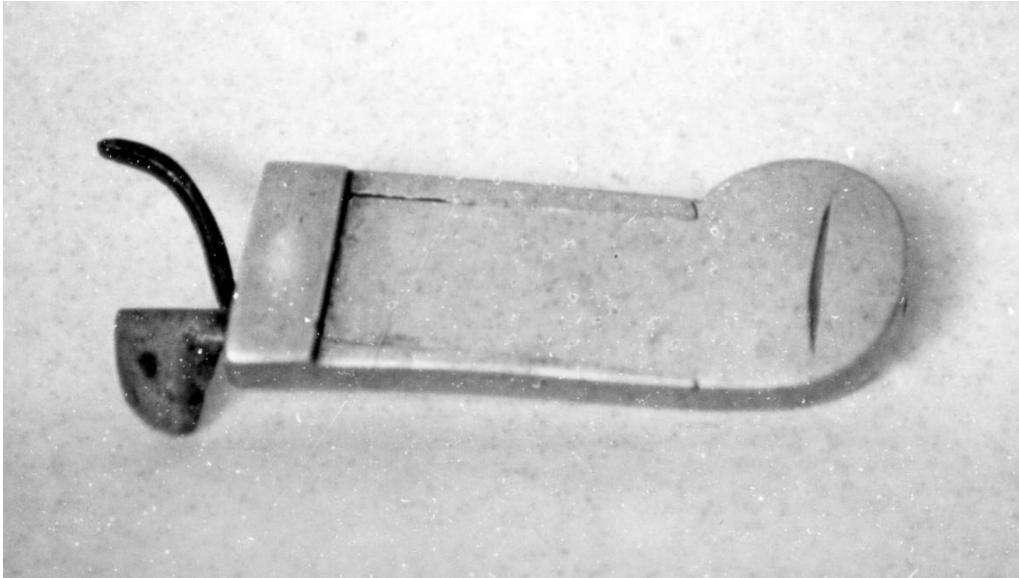
Da Dina i 1924 ble spurt om det var slitsomt i jordmoryrket, svarte hun slik: «Jo, det var et fælt strev mange ganger, men jeg var sterkhelsa og uforfælt, så det gikk bra. Den første tiden var det mest ingen veier i Birkenes, så jeg måtte bruke beina eller hesteryggen.

Somme tider hadde jeg et fælt strev med å komme fram. Ei natt skulle jeg til Refstad på Mosfjellheia. Det var bekende mørkt og glatt holkeføre. I Bjorbekkleivene var det så glatt at skysskaren ikke torde ha meg i sleden. Jeg skulle vente oppå kleiva, mens han var heime og henta ei lykt. Jeg ble lei av å vente, så jeg ville prøve så smått å komme nedover bakken. Dermed glei jeg på isen og seilte på baken utfor de lange kleivene. Det var et under at jeg ikke slo meg i hel.

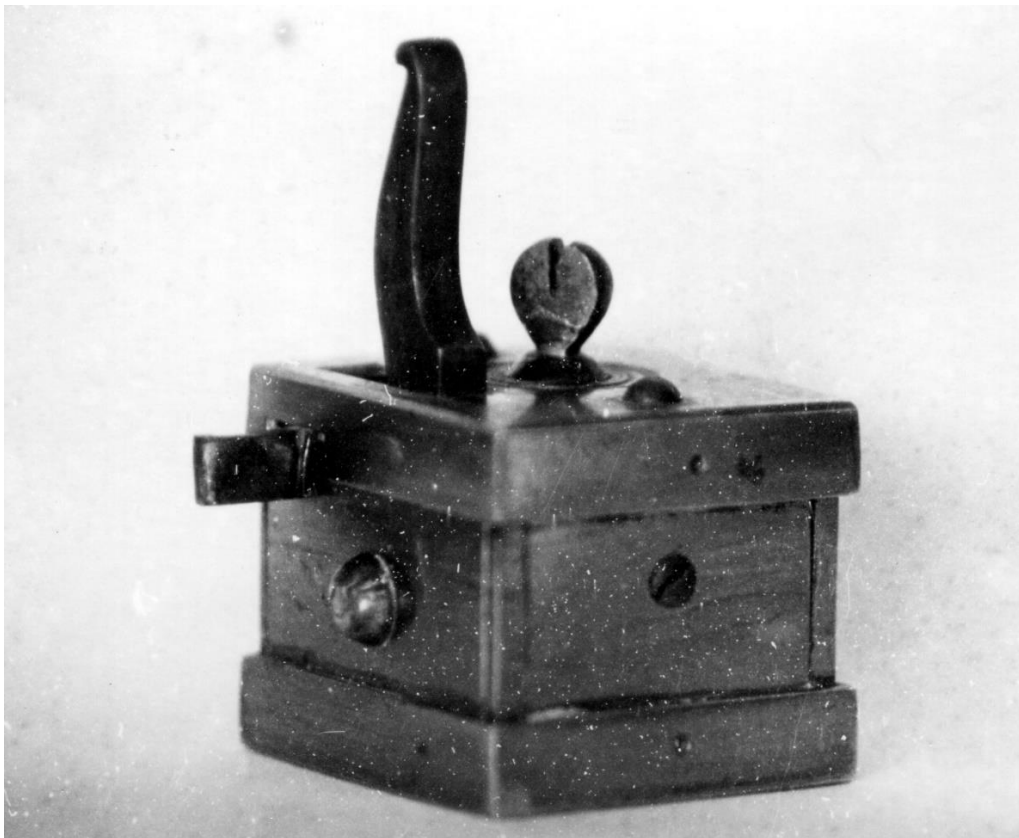
En annen gang hadde jeg vært på Beisland. Det var skodde, og tjenestegutten som kjørte meg, tok feil av veien. Så kjørte vi rundt i ring på Beislandsvannet i tre timer. Isen var dårlig, så det var et under at vi ikke gikk gjennom isen og drukna. Og heime hadde jeg et barn som var bare en måned gammelt.

En gang hadde jeg en tur til Homsliå høyt oppe i Flakkeheia ved Dikeelva sammen med doktor Balchen. Vi måtte stolpe i en meters djup snø oppover den bratte og kronglete stien. Da vi kom til en bekk, tok Balchen meg på ryggen og bar meg over.»

Men det som Dina ikke har fortalt fra denne turen i 1892, har ektemannen Terje fortalt. Det ble så komplisert der inne i barselstua at Balchen kom ut til Terje og spurte: «Hvem skal vi redde livet på, barnet eller mora?» «Det må bli mora,» svarte Terje.

Koppejern

Årelatingsapparat

KOPPING OG ÅRELATING

Ved siden av jordmoryrket hadde Dina fått vervet som «Koppekone». Etter vaksinasjonsloven av 1810 skulle alle småbarn vaksineres mot «kopper». Det var så viktig at koppeattesten måtte vises for presten på første leserdag til konfirmasjonslesinga.

I hvert herred ble det lært opp og tilsatt ei «koppekone» til å utføre vaksinasjonen. I Birkenes var det altså Dina Jordmor som fikk det vervet. Hun brukte et koppejern eller en slags springkniv til å sette tre kutt i overarmen med. Så innpoda hun vaksinen i såra. Mellom 7 og 9 dager etterpå måtte hun kontrollere resultatet og på ære og samvittighet skrive ut koppeattesten.

Dina hadde og et årelatingsapparat eller en «sneppert» som det ofte ble kalt. Det brukte hun til å årelate folk med. Årelating var en liten operasjon som ble utført med apparatet. Med det skar hun hol på ei blodåre (vene), så det mørke kolsyreholdige blodet rant ut, og med det skadelige stoffer i blodet. Årelating ble i sin tid mye brukt i kampen mot mange sjukdommer, men stundom også misbrukt.

EKTESKAP OG FAMILIE

Syvert Andreas Johnsen (1837-1916) hørte til den vidgreinte Frøyså-ætta i Iveland, der ættefaren Kidel er nevnt i 1610. John Aslaksen i 5. ættled kom til Birkenes i midten av 1700-tallet og gifta seg med Anne Knudsdatter. Deres sønnesønn, John Axelsen Birkenes, var far til Syvert. Han var gift med Anne Marie Syverts datter Rugsland. John (f. 1806) var den første kirkesangeren i Birkenes (1833-1854). Han var og omgangsskolelærer og ble kalt John Degn av bygdefolk.

Syvert dro til sjøs og var styrmann på ei seilskute. Men vinteren 1868/69 var han heime på Birkenes, og den 26. januar 1869 gifta han seg med jordmor Odine Knudsdatter Senumstad (Dina). De busatte seg på Birkenes. Syvert fortsatte som styrmann på sjøen og Dina som jordmor i Birkenes.

I 1875 kjøpte Syvert småbruket Havane på Birkeland for 1000 kroner og flytta dit våren 1876 med familien sin. Han var da skipper på sin egen båt, ei jakt som hette «Jutebjerg». Den seilte han med på Danmark i 20 år, før han slo seg ned på Birkeland for godt. Da ble han nattevakt på Flaksvand Dampsag og Høvleri så lenge bedriften var i virksomhet. (1899-1910).

Syvert og Dina fikk 14 barn, 9 gutter og 5 jenter:

1. Anna Marie gm Syvert Mosfjeld	(1869 – 1930)	Til Birkeland
2. John	(1871 – 1873)	Død 2 år gammel
3. Konstance Amalie gm Hans Theodolfi	(1873 – 1957)	Organist og bibliotekar
4. Inger Tomine	(1873 – 1873)	Død 5 mnd gammel
5. Konrad Theodor gm Anna Axelsdtr Høielt	(1874 – 1952)	I USA og sjømann. Birkeland
6. John	(1874 – 1898)	Sjømann. Omkom på sjøen
7. Thomas	(1875 – 1934)	Sjømann. I England
8. Knud	(1878 – 1956)	Sjømann. I USA
9. Ole Severin	(1879 – 1936)	Snekker. I USA
10. Karl Johan	(1881 – 1908)	Sjømann. Omkom på sjøen

11. Aksel	(1883 – 1971)	I USA. Til Havane. Maler
12. Inger Tomine	(1884 – 1885)	Død 4 mnd gammel
13. Inger Tomine	(1887 – 1891)	Død 4 år gammel
14. En gutt	? ?	Død som liten

*Bak fv.: Trine, Aksel, Ole, Knud, Konstance
Framme: Konrad, Judith, Anna, SYVERT, DINA, Syvert Mosfjeld og Anna*

Dina ble mye alene med ansvaret for hus og barn, fordi Syvert var på sjøen om somrene. Men hun var et overskuddsmenneske og hadde humør og mot til å klare oppgavene etter hvert som de meldte seg. Eldre barn ble satt til å hjelpe de yngre. Ikke minst gjaldt det Anna, som var eldst.

Huset i Havane lå så lavt i lendet nær Osebekken at vannet rant inn i potetkjelleren, når det var stor flom i Tovdalselva. Under storflommen i 1892 kunne de binde prammen i husveggen. Men ellers var Osebekken god å ha i nærheten, for det var ikke lagt inn vann og kloakk i huset. Dina gikk til Osen med klesvasken.

Bakerovnen var murt opp i forbindelse med kjøkkenet. Og den var god å ha, for det skulle mye mat til den store barneflokk, og særlig til de livsfriske og virksomme guttene,

som av bygdefolk ble kalt «Jordmorgudane». Dina gikk gjerne og sulla og sang når hun var på skogen og sank kvistved til bakerovnen.

De hadde ei ku på båsen. Melka satte Dina i trefat på hylla høyt oppe under taket i stua. Der sto den og surna for å bli til fløtebøtter (rømmekolle). Ingen tenkte på støvlaget, som kunne bli liggende nokså tjukt oppå fløten, når leike gikk som aller best i stua.

Så en dag begynte barna å dra ut fra heimen. Anna gifta seg og budde på Birkeland. Konstance ble gift i Kristiania, men da mannen døde, flytta hun til Birkeland. Der ble hun «Koppekone» etter mora, og var bibliotekar og organist i Birkenes i 40 år.

Guttene dro til sjøs eller til Amerika. Men Konrad kom tilbake og slo seg ned på Birkeland. Der gifta han seg og stifta familie. Aksel, den yngste av guttene, kom tilbake, men han var ungkar og ble buende hos mora til hun døde i 1927. Da overtok han eiendommen i Havane.

Doktor Boe skreiv til slutt i minneordet om Dina:

«Et velfortjent og virksomt liv har fått sin avslutning. Fred over hennes minne.»

Da Dina var borte, fant de en papirlapp i Bibelen hennes. På den hadde hun skrevet:

*Den 22 Marts 1912 gik Axel
ifra Birkeland til Amerika
Herren følge ham, ønsker
Hans Moder Dina Johnsen*

«Den 22 Marts 1912 gik Axel
ifra Birkeland til Amerika
Herren følge ham, ønsker
Hans Moder Dina Johnsen»

Dinas tilsetningsbrev som jordmor i Birkenes i 1867:

N° 4.

Dtte og Fjærti Skilling.

Amtmanden i Nedenæs Amt gjør vitterligt:
at han beskikket ligesom jeg herved beskikker Odine Knudsdatter,
som under 9. Oktober dette Aar har underkastet seg og bestaaet den
befalede Gjordmoderexamen, - til Gjordemoder i Birkenæs Sogn paa
Betingelser:

1. at hun tager Bopæl på Gaarden Birkenæs, eller et annet for
Almuen bekvemt beliggende Sted, hvortil Amtmandens samtykke må
erhverves,
2. at hun nøiaktig holder sig de om Gjordemodervæsenet gjældende
Love, Anordninger og Instruxer efterrettelig,
3. at hun overenstemmende med Kommunebestyrelsens Beslutning af
19. August 1865 og den af hende under 30. December s. A. afgivne
Erklæring er forpligtet til i de første 5 paa hinanden følgende
Aar at vedblive som Gjordemoder i Birkenæs Sogn.
4. Som Løn tilkommer hende af Amtkommunekasserer
16 - sexten - Spder aarlig, at regne fra den Dag hun tiltræder
Bestillingen, og som Godtgjørelse for Emolumenter in natura af
Birkenæs Herred 25 - fem og tyve - Spd aarlig, det siste Beløb i
Henhold til Kommunebestyrelsens Beslutning af 22. Mai 1861,
approberet ved høieste Resolution af 26. Marts 1862.
5. Efter Udløbet af den Tid, hvori hun er forpligtet at fungere
efter Post 3, forbeholdes en gjensidig Opsigelsesfrist af
3 - tre - Maaneder.

Arendal den 11. December 1867
Rogstad

Det foreligger to kopperattester etter Dina Jordmor.

Attesten like under her har Dina skrevet ut selv:

Kopper-Indpodnings-Attest.

Judith Coustance

født i *Birklands* af Forældrene *Louise Johanne*
Anna Kjelsoatter

og boende i *Birkeland*

1 1/2 aar gammel, er af mig Understrevne Mar
1903 den *7de* juli indpodet med Kopper. Ved nøi-
agtigt Eftersyn imellem den 7de og 9de Dag efter Indpodningen
har jeg fundet alle de Tegni, som vise dem at være de ægte Ko-
opper; de vare nemlig hele og ubesladede, opfyldte med en klar
Bædse, i Midten nedtrykkede og omgivne med en rød Cirkel;

Judit Coustance

har da ordentlig gennemgaaet de ægte Kopper, som bestykte
for Børnekopper, hvilket herved paa Ære og Samvittighed
bevidnes af

Birkeland den *29de* Mar 1903.

Dina Johanne

Denne kopeattesten ble skrevet ut i 1849 da Dina ble vaksinert:

Koefoppe-Indpødnings-Attest.

{ Denne Attest, som skal meddeles uden Bøling, bør forevises vedkommende Sogne-
præst inden 6 Uger efter Modtagelsen. }

John Steffen
Oline Knudsdatter

født i Birkenes sogn af Forældrene Knud
Gundersen og Thonine Ogdalder
Sørensen og boende i Sørensen
2 1/2 Aar gammel, er af mig underskrevet, Aar 1849 den 30de.

Efter indpødet med Koefopper. Ved nøiagtigt Eftersyn
imellem den 7de og 9de Dag er Indpødningen har jeg fundet
alle de Tegne, som vise dem at være de ægte Koefopper: de vare
nemlig hele og ubestadigede, opfyldte med en klar Vædske, i
Midten nedtrykte, og omgivne med en rød Birkel;

Oline Knudsdatter har da ordentlig gjennemgaaet de
ægte Koefopper, som beskytte for Børnekopper; hvilket herved,
paa Ære og Samvittighed, bevidnes af

Sørensen den 6te Marts Aar 1849

John Steffen

Denne Attest er mig forevist den 26de Nov 1849

Broth
Sognepræst til Tuud

*Fem av "Jordmorgudane".
Bak fv.: Knud, Ole Severin(?), Karl Johan.
Foran: Konrad, Thomas.*